

Vrijheid van godsdienst is bedreigd in België

7 januari 2022, [Mark Geleyn](#)

Of er na de volgende verkiezingen een grondwetsherziening komt, weten we nog niet. Maar als er een herziening komt, zal het ook gaan over de vrijheid van godsdienst in dit land. Voor velen is dit een verrassing. Godsdienstvrijheid is toch geen probleem? Iedereen doet of gelooft wat hij wil. Wil je nog aan God geloven, ga je gang, maar val anderen daar niet mee lastig.

Het liberalistisch wereldbeeld

Dat is zo ongeveer de gangbare opinie onder de gediplomeerde verlichten in het Westen. Het is een wereldbeeld dat komaf maakte met het christendom als kern van onze beschaving, én met de klassieke filosofie en het Joods-christelijk denken, waarin het verstand de begeertes in toom moet houden.

De staat is dan – in theorie – een neutraal kader waarin de ambities van de individuen zich kunnen uitleven en enkel rekening moeten houden met ambities van andere individuen.

In het verlichtingsliberalisme primeert de autonomie van het individu en een rationalisme dat de begeertes moet dienen, niet ze afremmen. De staat is dan – in theorie – een neutraal kader waarin de ambities van de individuen zich kunnen uitleven en enkel rekening moeten houden met ambities van andere individuen. Dat is de filosofie van mijn-vuist-moet-stoppen-aan-de-neus-van-de-andere.

Dit liberalisme beheerst nu de samenlevingen in het Westen. Het klinkt als een programma van rechten en nog eens rechten, met ooievaarsprookjes zoals het sociaal contract dat de natuurmens sluit om zich te onderwerpen aan een staat. En, met dat zogenaamd neutraal kader van tolerantie dat mettertijd een intolerante ideologie is geworden. In dat kader leven wij nu.

De Belgische grondwet

De nobele principes van het klassiek liberalisme staan echter wel mooi geformuleerd in onze Belgische Grondwet. Die Grondwet was in 1830 een heel degelijk document met vrijheidsprincipes binnen een kader van recht en orde. Toen de stichters van België hun grondwet aan koning Leopold I voorlegden, reageerde die ietwat bitsig, maar bewust van de grenzen van zijn macht: 'Elle est bien libérale, votre Constitution'.

Sindsdien is er danig geprutst aan onze grondwet. Maar wat gelukkig gebleven is, dat zijn die fundamentele principes. Eén daarvan, een belangrijke, is de vrijheid van godsdienst.

Godsdienstvrijheid onder druk

Welnu, het is precies die vrijheid van godsdienst die serieus onder druk ligt. Een paar voorbeelden die illustreren waar het in de praktijk om gaat:

Als de Vlaamse regering deze zomer een godsdienstpolitie oprichtte om kerken, moskeeën en synagogen te controleren, maar de controle op echte risico-moskeeën aan de federale politie en de staatsveiligheid overliet. Wat wil die Vlaamse regering dan eigenlijk?

Als joodse synagogen (en scholen) nog altijd leger- en politiebescherming nodig hebben, dan scheelt er iets met de rechtsorde in dit land. We 'kurieren een beetje am Symptom', maar het dadersmilieu pakken we niet aan. Als in de kerstperiode lokale besturen kerstkribben in een ijzeren kooi moeten zetten om vandalisme te vermijden, en het dan meestal maar zo laten, dan scheelt er iets met recht en orde.

Elke week vernielingen

Zowat elke week worden in dit land een vernielingen aangebracht aan kerken, wordt er geplunderd of brand gesticht. Media en politiek zwijgen erover, want het past niet in hun inclusiviteitsproject.

Als de regering bij opeenvolgende Coronamaatregelen steevast 'vergeet' dat er kerken en zondagsmissen zijn, of als ze toch genoemd worden, dan onder punt 17 bij cultuur en ontspanning, dan zit daar heel wat meer achter dan vergeetachtigheid.

Alle Belgische partijen hebben voor die afschaffing gestemd of zich oneervol onthouden, behalve de partij in het cordon. Die stemde tenminste tegen.

Als het Europees Parlement een resolutie stemt die abortus een mensenrecht noemt, en daarbij aan de EU-lidstaten vraagt om het invoeren van gewetensbezwaren door medisch personeel af te schaffen, dan is er iets grondigs mis in Europa. Alle Belgische partijen hebben voor die afschaffing gestemd of zich oneervol onthouden, behalve de partij in het cordon. Die stemde tenminste tegen.

De grotere dreiging zit in het parlement

De grotere bedreiging voor de godsdienstvrijheid loert echter in het Belgisch parlement. Alle opeenvolgende staatshervormingen in dit land herschikten instellingen en maakten nieuwe structuren. De volgende staatshervorming, als zij er komt, zal ook over de natuur van de mens zelf gaan en hoe die zichzelf ziet tegenover God, medemens en samenleving.

De inzet is niet min: de politieke partijen met een vrijzinnig programma willen de grondwettelijke regeling tussen religie en staat afschaffen, de erediensten financieel droogleggen, het godsdienstonderwijs in de scholen afbouwen en de religie uit het openbaar leven opruimen.

De bedreiging voor de grondwettelijke vrijheden

De begrippen 'scheiding van kerk en staat', 'laïciteit' of 'neutraliteit' worden in de Grondwet niet genoemd. Wat de Grondwet er inhoudelijk over zegt, zit vervat in vier artikelen:

- Artikel 19: de vrijheid van eredienst, en de vrijheid van meningsuiting, zijn gewaarborgd.
- Artikel 21: de staat mag niet tussenkomen in de benoeming van bedienaren van erediensten.
- Artikel 24: het onderwijs is vrij. De Grondwet waarborgt het recht op religieuze opvoeding.
- Artikel 181: de wedden van de bedienaren der erediensten komen ten laste van de staat.

De Belgische staat heeft zich ten aanzien van de erediensten doorgaans neutraal, maar welwillend, opgesteld, ook al voerden sommige regeringen een antireligieuze koers. Onder dat regime van welwillende neutraliteit hebben de erediensten in dit land kunnen bloeien. De vrijzinnige levensbeschouwing is trouwens in die welwillendheid opgenomen. De grondwettelijke regeling met de vier genoemde artikelen is bovendien een precieze waarborg voor de stabiliteit in dit land.

Welnu, de politieke partijen waarin vrijzinnigen domineren, willen die grondwetsartikelen opruimen.

Grondwetsartikelen opruimen

Scheiding van kerk en staat betekent voor hen niet dat de staat zich bekommert om het tijdelijke lot van de mens en de religie zich richt tot de mens in zijn relatie tot God. Neen, voor hen betekent die scheiding dat religie uit het openbaar leven moet verdwijnen. Religie is dan iets voor in je huiskamer, en daar doe je wat je wil. Het is een soort blijf-in-uw-kot-doctrine. Dat zou erop neerkomen dat gelijk welke burger, vakbond, ngo, of vogelpikclub zich 24/7 mag melden, betogen en meningen verkonden, maar de erediensten niet.

In het onderwijs willen de vrijzinnigen de grondwettelijke verplichting tot levensbeschouwelijke lessen vervangen door burgerschapsvorming en lessen over mensenrechten en ethiek, of wat daar voor doorgaat. Weinigen zijn op de hoogte van de verbetering waarmee de Vlaamse regering (met NVA en CD&V) en de vrijzinnige partijen in de voorbije jaren de grondwet en het schoolpact hebben trachten te omzeilen om elk godsbesef en levensbeschouwelijk onderricht op te ruimen, zelfs voor kleuters. De volgende grondwetsherziening is voor deze vrijzinnigen hét moment om het godsdienstonderwijs uit de grondwet te lichten.

Wedden van priesters

En dan is er de kwestie van de wedden van de priesters. Liberalen en socialisten willen dat de erediensten 'zichzelf bedruipen'. Zij wachten op een politiek moment om de financiering van die erediensten af te schaffen. Dat zou dan alvast 2000 priesters op droog zaad zetten.

Welnu, als de 100 miljoen voor de erediensten in vraag gesteld wordt, dan willen we het ook hebben over de massa andere subsidies. De Vlaamse regering alleen al smost met 13,3 miljard subsidies per jaar. En dan zijn er de federale subsidies. Zoals de 750 miljoen jaarlijks voor de media. Of de hoorn des overvloeds voor de politieke partijen, hun mandatarissen, en hun excellenties met hun uitpuilende kabinetten, die het algemeen belang dwarsbomen, maar die wij belastingbetalers moeten onderhouden (en niet alleen Kaouakibi).

En als we het dan toch over het 'droogleggen van de godsdiensten' hebben, moeten we het eerlijkheidshalve ook hebben over de myriaden subsidies, premies en toelagen voor evenementen allerhande, waarvan nut en niveau te betwijfelen vallen. Moet het gamen van gevangenen gesubsidieerd worden, abortussen in Polen, Pukkelpop, callboys, of een Vlaams Mensenrechtscentrum voor 4 miljoen? Moet de vzw 'Vrede', die alles bestrijdt waar deze democratie voor staat, miljoenen krijgen? Moeten wij naast de Palestijnse scholen ook nog de Palestijnse oorlogsmachine financieren? Als de erediensten droog gelegd worden, moet minstens het ganse pakket van gulle geldstromen onder ogen genomen worden.

Laïciteit en Positivisme

Het offensief tegen de erediensten gaat echter veel verder dan het afschaffen van de vier besproken grondwetsartikelen. Dat offensief beoogt twee dingen: laïciteit in de Grondwet inschrijven, en voorrang verlenen aan de positieve wetten boven elke religieuze praktijk.

In de voorbije vijfentwintig jaar dienden vrijzinnigen herhaaldelijk wetsvoorstellen in om het begrip laïciteit in de Grondwet te loodsen. Dat concept moet dan de sokkel worden waarop nieuwe wetten kunnen steunen om de secularisatie van de samenleving door te zetten en de religie te verbannen.

Laïciteit is zowel onnodig als gevaarlijk. Onnodig, omdat onze huidige Grondwet voldoende waarborgen biedt voor de vrijheden van alle burgers. Er is geen enkele behoefte om de bestaande evenwichten in deze staat op de helling te zetten. Gevaarlijk, omdat laïciteit in de Grondwet de welwillende neutraliteit van de staat zou beëindigen en de grote evenwichten inzake religie en staat, schoolpact en godsdienstonderwijs op de helling zou zetten.

Voorrang van positief recht?

Daarnaast zijn er de wetsvoorstellen om 'de voorrang van het positief recht boven de religieuze praktijken te versterken'. Positief recht, dat zijn de wetten die gestemd worden in het parlement. De Parti Socialiste, en voorheen afzonderlijk Laurette Onkelinx, legden wetsvoorstellen in die zin neer.

Die voorstellen spruiten voort uit een jakobijnse ideologie die teruggaat tot de Franse revolutie. Ze zijn sterk verankerd in het positivistisch denken dat onze rechtsleer momenteel domineert. Positivisten erkennen maar één criterium: de wil van de soeverein, of die nu democratisch verkozen is of niet. Die wil heeft voorrang op de rede, op de moraal en de natuurwet, en op de religie.

Radicale voorrang opeisen voor door mensen gemaakte wetten boven morele en religieuze voorschriften, dat komt neer op het verwerpen van de band tussen moraal en recht. Het is een doctrine met totalitaire implicaties. Het is vooral een grove onrechtvaardigheid ten aanzien van gelovige burgers, die de boodschap krijgen dat zij in deze staat een gevaar vormen en ongewenst zijn.

Druk op het positivisme

De druk van het positivisme in de huidige samenlevingen is echter zeer sterk, zo sterk dat velen zich trachten te schikken in de geseculariseerde staat, tot theologen in katholieke universiteiten, bisschoppen en kardinalen toe. Zij nemen de denkpremissen en zelfs de terminologie van de 'liberale democratie' over. Zij willen gemakshalve 'meegaan met de tijd', 'épouser son temps'.

Daarmee sturen zij de vrijzinnigen een boodschap van onmacht die deze perfect inschatten. Als gelovigen nog hopen op een edel compromis met antireligieuze politieke partijen, of als zij hopen op een nederig plekje voor de religie, dan vergissen zij zich schromelijk in de hardnekkigheid van hun tegenstanders. Hopen dat de vrijzinnigen met de moralisten of met de gelovigen tot een compromis willen komen is een illusie. Hier geldt nog steeds, precies zoals bij Voltaire: 'écrasez l'infâme!' Dit niet willen inzien, is naïef.

Het liberalisme, dat geen ethische regels aanvaardt van andere instanties dan van het autonome individu zelf, stelt wel steeds nieuwe en radicalere eisen van politiek conformisme, met name van de kerk.

Zo komen we aan de kern van het probleem. Het liberalisme, dat geen ethische regels aanvaardt van andere instanties dan van het autonome individu zelf, stelt wel steeds nieuwe en radicalere eisen van politiek conformisme, met name van de kerk. Het is een liberalisme dat zichzelf als rationeel, wetenschappelijk en progressief ziet en dat steeds nieuwe boosdoeners opspoort die moeten bestreden worden. Dat stopt nooit.

Mark Geleyn